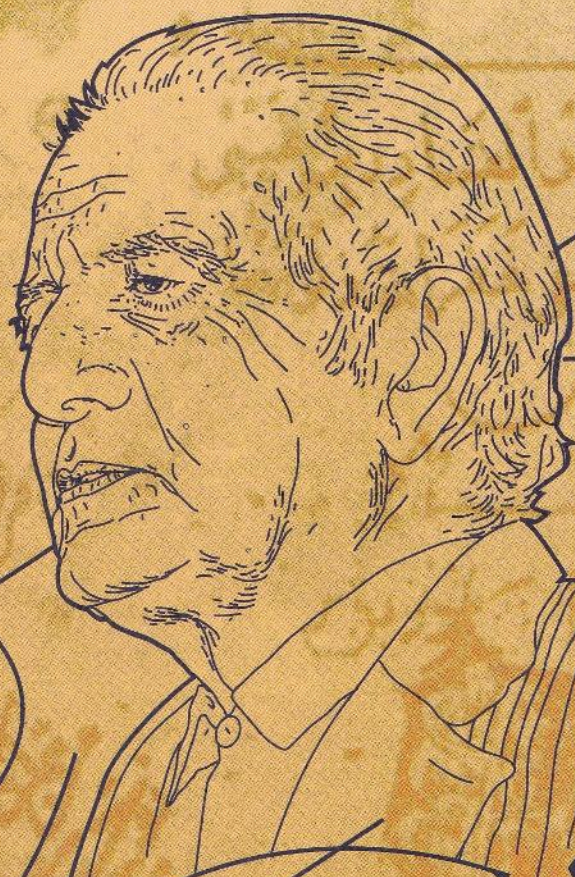

پیش و موسیقی

به کوشش رضا مهدوی

جلد اول

انتشارات سوره مهر (وابسته خوره مهر)

دفتر موسیقی سوره مهر

بینش و موسیقی

رضا مهدوی

چاپ، صحافی و لیتوگرافی: واژه پرداز اندیشه-چاپ اندیشه

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۳-۰۱۲۶-۲

عنوان و نام پدیدآور: بینش و موسیقی / به کوشش رضا مهدوی؛
ویرایش میرعلیرضا میرعلی‌نقی؛ [برای] مرکز موسیقی،
مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: (۵۶۴ ص: مصور، جدول، نمونه، عکس،
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۳-۰۱۲۶-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتاب حاضر به مناسبت بیستین سالگرد کوچ استاد
سیدمحمدی بینش‌خراسانی (۱۳۹۴ - ۱۳۲۴) منتشر خواهد شد.
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع: بینش، سیدتی، ۱۳۰۰ - ۱۳۷۴.

موضوع: محققان -- ایران

موضوع: کتابشناسان -- ایران

شناسه افزوده: مهدوی، رضا، ۱۳۴۷ - گردآورنده

شناسه افزوده: میرعلی‌نقی، علیرضا، ۱۳۴۵ - ویراستار

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر، مرکز موسیقی

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ پ۹/۹۴/۱۸۸۸ CT

رده بندی دیویی: ۹۲۰/۰۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۸۵۸۷۲

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشته پلاک ۲۳

سندوق پستی: ۱۵۸۱۵-۱۱۴۴

تلفن: ۶۱۹۴۲ سامانه پیامک: ۳۰۰۵۳۱۹

تلفن مرکز بختی: (پنج خط) ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۴۶۹۹۵

www.sorehmehr.ir

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

فهرست

فصل اول: به یاد استاد	۹
جایشان خالی است و خواهد ماند / رضا مهدوی	۱۱
پنجاه سال در کنار یکدیگر / منیر اقدس صدقیانی	۱۷
سایه پُربار پدر / زهرا (بهار) بینش	۲۱
یاد دوست تازه‌یافته و تازه از دست شده / داریوش صفوت	۲۳
یادی از تقی بینش و اهتمام او در چاپ رسالات کهن / مجید کیانی	۲۵
هنوز امکانی برای یگانگی علم و عمل در موسیقی ایرانی هست؟! / محمد رضا درویشی ...	۲۹
چون غرض آمد، هنر پوشیده شد / حسین محمدزاده صدیق	۳۵
رساله موسیقی خیام از دیدگاه ریاضیات / صفورا هوشیار، محمد باقری	۴۵
متن عربی رساله	۵۱
ترجمه فارسی رساله	۵۴
راه بینش از پژوهش و نگارش می‌گذرد / میرعلیرضا میرعلی‌نقی	۶۵
افزوده‌هایی اندک بر تحقیقات تقی بینش در خصوص ... / سید محمدتقی حسینی	۷۹
گزارش‌گونه‌ای از کیفیت احیاء آثار عبدالقادر مراغی / سید عبدالرضا موسوی طبری	۹۱
مقدمه	۹۱
مقاصدالاحان	۹۲
جامع‌الاحان	۹۴
نکته	۹۷
شرح ادوار	۹۸

۱۰۱	جامع‌الاحان (خاتمه).....
۱۲۹	«فهلویات» جامع‌الاحان، به تصحیح علی‌اشرف صادقی.....
۱۴۳	مراسم یادبود استاد در دایرة‌المعارف بزرگ اسلامی.....
۱۴۶	سخنرانی کاظم موسوی بجنوردی.....
۱۴۹	سخنرانی سید محمد میرنقیبی.....
۱۵۵	سخنرانی علی بهرامیان.....
۱۵۶	سخنرانی نصرالله پورجوادی.....
۱۶۱	سخنرانی علی میرانصاری.....
۱۶۳	سخنرانی علی تجویدی.....

فصل دوم: مقاله‌ها، سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های منتشر نشده..... ۱۶۷

۱۶۹	خنیابگری، دست‌افشانی، و بازی‌گری / داریوش صفوت، تقی بینش.....
۱۸۱	خط و خوش‌نویسی / تقی بینش.....
۱۹۱	محضر درس علی‌اکبر خان شهنازی / تقی بینش.....
۱۹۷	نکاتی درباره‌ ارزش‌های هنری تعزیه / مصاحبه‌ حسین دی‌پیر با استاد تقی بینش.....
۲۰۱	از آنچه که گذشته و آنچه که خواهیم کرد / مصاحبه‌ میرعلیرضا میرعلی‌نقی با استاد تقی بینش ... ۲۰۱
۲۱۹	موسیقی: نیاز امروز و فردا.....
۲۲۳	پرسه در گوشه و کنار متون و مؤلفان کهن.....
۲۳۹	نگاهی به مختصات دستگاه همایون.....
۲۴۵	چند کلمه درباره‌ فهلویات و موسیقی کردی.....
۲۵۷	حکمت در موسیقی انسان‌ساز ایران.....
۲۶۱	نوآوری در موسیقی ایرانی.....
۲۶۷	اشاره‌ای به موسیقی مذهبی در ایران.....
۲۷۷	موسیقی سنتی ایران: ویژه‌ موسیقی گیلان.....
۲۸۱	پژوهشی درباره‌ «موسیقی از نظر اسلام».....
۲۸۵	درآمد.....
۲۸۶	موسیقی و غنا.....
۲۸۸	تاریخچه‌ غنا.....

۲۹۱	صدر اسلام.....
۲۹۴	قرآن و موسیقی.....
۲۹۸	احادیث و روایات.....
۳۰۰	نظر فقها.....
۳۰۹	تلبیس ابلیس.....
۳۱۰	ترتیل.....
۳۱۱	صوت حسن.....
۳۱۲	زور.....
۳۱۳	مسائل اخلاقی.....

۳۱۵	فصل سوم: پیشگفتارهای بینش بر کتاب‌های منتشر شده‌اش.....
۳۱۷	مقدمه بر کتاب مقاصدالالحان.....
۳۱۷	توضیح ناشر.....
۳۲۰	پیشگفتار.....
۳۲۳	شرح حال مؤلف.....
۳۲۴	شرح مقاصدالالحان.....
۳۲۷	مشخصات نسخه آستانه و روش تصحیح.....
۳۴۱	مقدمه بر کتاب جامع‌الالحان.....
۳۴۲	اسم و نسب.....
۳۴۳	خانندان.....
۳۴۴	تولد و وفات.....
۳۴۶	زادگاه.....
۳۴۶	سوانح.....
۳۴۷	آل جلایر.....
۳۴۸	تیمور.....
۳۴۹	میرانشاه.....
۳۵۱	خلیل و شاهرخ.....
۳۵۲	سلطان مراد.....

۳۵۲	 منهب
۳۵۳	 آثار عبدالقادر
۳۵۴	 ارزش آثار عبدالقادر
۳۵۱	 حافظ و گوینده
۳۶۰	 جامع الالحان
۳۶۴	 جامع الالحان و مقاصد الالحان
۳۶۶	 چاپ جامع الالحان
۳۶۹	 مقدمه بر کتاب خاتمه جامع الالحان
۳۷۷	 مقدمه بر کتاب شرح ادوار
۴۴۹	 مقدمه بر کتاب «سه رساله فارسی در موسیقی»
۴۵۱	 رساله نخست موسیقی: دانشنامه علانی
۴۶۵	 رساله دوم: مجمل الحکمه
۴۷۷	 رساله سوم: کنز التحف
۴۹۹	 «شناخت موسیقی ایران»
۵۰۵	 «رساله موسیقی بنایی»
۵۰۷	 معرفی رساله موسیقی بنایی
۵۱۳	 مقدمه ناشر بر کتاب «تاریخ مختصر موسیقی ایران»
۵۱۵	 فهرست جامع مقالات سید تقی بینش / میرعلیرضا میرعلی نقی
۵۱۶	 درباره تقی بینش
۵۱۶	 مقاله‌ها
۵۱۷	 ● نخبه مقالات درباره آثار تقی بینش
۵۱۷	 ● نخبه مقالات موسیقایی تقی بینش
۵۱۹	 سالشمار زندگی و آثار سید تقی بینش / میرعلیرضا میرعلی نقی
۵۲۱	 فصل چهارم: تصاویر و یادگارهای استاد

پنجاه سال در کنار یگدیگر...

منیر اقدس صدقیانی

سرکار خانم منیر اقدس صدقیانی (بینش) پنجاه سال و چهل روز را با استاد زیسته و یار همراه فراز و نشیب زندگی پُربار او بود. استاد همیشه از آرامش و صفای زندگی خانوادگی خود یاد می‌کرد و می‌گفت اگر کسی کاری درخور و شایسته انجام می‌دهد، اول از برکت مادر و سپس همسر است.

ثمره پنج دهه زیستن با استاد، گذشته از سه فرزند برومند و تحصیل کرده و تألیفات پُرباری، که فرزندان معنوی او هستند، از خاطراتی است که راوی آن جز سرکار خانم صدقیانی کسی نمی‌توانست باشد. متأسفانه، با تمام کوششی که کردیم نتوانستیم خاطره و یادبودی از ایشان بگیریم. تأثر و سکوت برخاسته از مرگ همسر و همدم وفادار مانع از بیان خاطره‌ها می‌شد.

با این همه، لطف کردند و با خط خوش و انشای روان خود - که نمونه کاملی از تربیت فرهنگی و اصیل قدمایی است - چند صفحه‌ای از خود و استاد نوشتند و اطلاعات مفیدی را بر این دفتر اضافه کردند. نوشته ایشان به حدی پاکیزه و روان بود که بسیار اندک ویرایش شد و مطلب حاضر عیناً همان است که ایشان نوشته‌اند. بخش دوم را فرزند آخر ایشان، سرکار خانم بهار (زهره) بینش، لطف کردند و نوشتند. محبت و حوصله ایشان در تهیه مدارک زندگی پدر و همراهی‌شان در تدارک مطالب این یادنامه از یاد نرفتنی و مظهر کاملی است از آن بهار دلنشین صفای اخلاقی کاملی که شادروان بینش را نمونه آن می‌دیدیم و می‌دانستیم.

فصل اول | ۱۷

من و آقای سید تقی بینش پسر خاله و دختر خاله بودیم. مادرهایمان از خانواده دختری، برادر آقای دکتر محمد مصدق بودند. پدر من از خانواده صدقیانی و اهل آذربایجان (تبریز) و پدر ایشان از خانواده سادات رضوی بود. هر دو کارمند اداره فرهنگ (آموزش و پرورش) بودیم و ایشان بعد از بازنشستگی از آموزش و پرورش رئیس مجله آستان قدس رضوی شدند. هفته‌ای دو شب هم کشیک داشتند و جزو خدام آستان قدس رضوی بودند و چون نامه‌ای از آستان قدس داشتند، وقتی فوت کردند جنازه ایشان را به مشهد بردیم و در محل خدام آستان قدس رضوی به خاک سپردیم. از اول زندگی ما با هم توافق و هماهنگی داشتیم و زندگی خوش و راحتی را می‌گذرانیدیم. خدا رحمتشان کند! ایشان جوان شانزده ساله‌ای بودند که مادرشان فوت کرد و چون قبلاً پدرشان هم به رحمت ایزدی رفته بود می‌بایستی تنها زندگی می‌کرد، ولی همه فامیل به او علاقه داشتند و برایش احترامی قائل بودند و نمی‌گذاشتند تنها بماند و ناراحت شود. ابتدا با پدر بزرگ و مادر بزرگمان زندگی می‌کرد، ولی همه پیرامون او جمع می‌شدند. وقتی آن‌ها فوت کردند، مدتی در منزل خاله‌ها زندگی می‌کرد و از همه بیشتر در منزل ما؛ چون پدرم از نبودن خاله خیلی ناراحت بود. (خدا همه آن‌ها را رحمت کند، همه فوت کرده‌اند).

آقای سید تقی بینش به موسیقی علاقه داشتند، ولی به مطالعه و نوشتن کتاب‌های مختلف علاقه بیشتری داشتند و تمام منزل ما پُر از کتاب بود و این رفتار او در بچه‌ها خیلی تأثیر گذاشت و همه اهل مطالعه و تحصیل شدند. در حقیقت، از پدر تبعیت می‌کردند.

تعداد بچه‌های ما پنج نفر بود. ولی دو نفر آن‌ها یکی در شش ماهگی و دیگری در شانزده ماهگی از دنیا رفتند. در نتیجه، حالا دارای سه فرزند هستیم، یک دختر و دو پسر. دخترم، زهرا، ملقب به «بهار بینش»، رشته تحصیلاتش «مهندسی معماری» از دانشگاه شهید بهشتی است. پسر بزرگم، علیرضا بینش، فوق مهندسی فیزیک هسته‌ای است از امریکا و مدتی هم در آنجا تدریس می‌کرده است، ولی حالا استاد دانشگاه مشهد است. پسر دومم، هادی بینش، مهندس کشاورزی از کانادا است و حالا هم با خانمش در آنجا زندگی می‌کند و هر کدام یک فرزند دارند. در نتیجه، من دارای سه نوه‌ام. (یک دختر و دو پسر)

آقای سید تقی بینش از سادات رضوی است که بسیار متدین بودند، ولی تدین خشک و ظاهری نداشتند و هر کار می‌کردند از روی حقیقت و علاقه بود و کمک به مستضعفان.

چنانچه من یادم است که قبل از انقلاب رئیس آستان قدس رضوی (نیابت تولیت آستانه مقدسه) می‌خواستند حقوق او را اضافه کنند و ایشان را رئیس کتابخانه آستانه مقدسه بنمایند. ولی ایشان گفته بودند که هر کار داشته باشید من با کمال میل انجام می‌دهم، ولی نه ریاست و نه اضافه حقوق هیچ کدام را قبول نمی‌کنم. چون من فقط برای خشنودی جدّم، حضرت رضا، سلام الله علیه، خدمت می‌کنم و این پولی که می‌گرفتم فقط برای برکت زندگی خودم و سعادت خانواده‌ام است.

اما راجع به فرزندان؛ آن‌ها را به کارهای علمی تشویق می‌کردند و عقیده داشتند که باید زندگی سالمی داشته باشند و تا آنجا که ممکن باشد به تحصیلاتشان ادامه دهند. اما پس از مدتی وقتی به تهران آمدم، آقای دکتر صفوت، رئیس گروه موسیقی در دانشگاه تهران، ایشان را می‌شناختند و می‌دانستند که در موسیقی مطالعات زیادی دارد و همین طور از کتاب‌های ایشان، که راجع به موسیقی چاپ شده بود، اطلاع داشتند، در نتیجه، از ایشان دعوت کردند که به دانشگاه بروند و تدریس کنند.

بعد از مدتی، دانشگاه هنر و مؤسسه آموزش عالی سوره هم از ایشان دعوت کردند و همین طور میراث فرهنگی واقع در نیاوران دعوت‌نامه فرستادند، در نتیجه، کارشان زیاد شد. ولی چون مطالعات زیادی داشتند از تدریس و سخنرانی‌ها ناراحت و خسته نمی‌شدند. ایشان به مسائل مادی هیچ علاقه‌ای نداشتند و می‌گفتند همین قدر که انسان بتواند زندگی را به راحتی بگذراند و به دیگران محتاج نباشد کافی است. پول زیاد و ثروت فوق‌العاده خوشبختی و شادکامی نمی‌آورد. اما از خاطرات، با کمال معذرت، عرض می‌کنم که خاطرات زیاد و شیرینی دارم. ولی حالا از رفتن ناگهانی ایشان به قدری ناراحت هستم که نمی‌توانم خاطره‌ای را ذکر کنم و یادآوری آن‌ها صبر و طاقتم را می‌برد.

بیست سال از فراق استاد علم و اخلاق،
سید محمدتقی بینش می‌گذرد و جای او در عرصه علوم
نظری و تاریخی موسیقی ایران خالی است.

فعالیت‌های عمر ۷۴ ساله استاد، به ویژه ده سال آخر آن که مداوماً در تحقیق
و تألیف گذشت؛ بابتی شریف را برای جویندگان جوان باز کرد که خلاصه مکتوب
آن اینک در اختیار شماست. کتاب بینش و موسیقی شامل چهار فصل است:
مطالب و مقالاتی که به یاد استاد نوشته شده، مقاله‌ها و سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های
منتشر نشده، پیشگفتارهای بینش بر کتاب‌های منتشر شده‌اش و تصاویر و یادگارهای
زنده یادتقی بینش.

در این کتاب شخصیت‌هایی چون: علی تجویدی، داریوش صفوت، کاظم موسوی
بجنوردی، محمد میرنقیبی، نصراله پورجوادی، مجید کیانی، محمدرضا
درویشی، حسین محمدزاده صدیق، میرعلیرضا میرعلی‌نقی، سید
محمدتقی حسینی، سید عبدالرضا موسوی، علی بهرامیان، علی
میرانصاری، صفورا هوشیار، محمدباقری، حسین‌دی‌پیر،
منیر اقدس صدقیانی و زهرا بینش.

سوره مهر (وابسته به حوزه هنری)
ناشر بزرگ‌ترین ساله‌های ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰

دفتر موسیقی سوره مهر

ناشر: تر اندیشه و هنر انقلاب اسلامی

9 786000 030126

(قیمت فقط با عوارض گرام صاحب است)

تهران/خیابان حافظ/خیابان
رشت/پلاک ۲۳۵
صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۱۱۴۴ تلفن: ۶۱۹۴۲
سامانه پیامک: ۳۰۰۵۳۱۹
مرکز پخش: نشر کتاب انتشارات سوره مهر
تلفن: (پنج خط) ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۴۶۹۹۵۱